

Світоглядні основи комунікативних технологій врегулювання соціальних конфліктів

**Гусєв Андрій Ігоревич,
науковий співробітник лабораторії психології спілкування Інституту соціальної
та політичної психології НАПН України, кандидат психологічних наук, доцент**

Після пережитого тривалого стану аномії, українське суспільство перебуває у активному пошуку власної ціннісної ідентичності. Крім того суспільно-політична ситуація останніх років значно ускладнюється наявністю перманентної кризи, військових дій та постійних спроб соціально-політичного реформування країни, що обумовлює підвищений інтерес суспільства до тематики врегулювання конфліктів.

Між тим автори різних комунікативних технологій роботи з конфліктами далеко не завжди заглиблюються у питання того, що складає світоглядну та методологічну основу цих практик, обмежуючись лише описом конкретних технік, прийомів та процедури, а також досвіду їх впровадження та прикладами вдалих кейсів.

Нами був проведений аналіз світоглядних та методологічних основ комунікативних технологій вирішення конфліктів, які набули поширення в Україні за останні два десятиліття: теорії «лікування конфлікту» Фрідріха Глазла, технології «ненасильницького спілкування» Маршалла Розенберга, технології «кіл примирення» Кейта Праніса, Баррі Стюарта та Марка Уеджа, гарвардського методу «принципових переговорів», «класичної» моделі медіації, відновного підходу до здійснення правосуддя та трансформативної моделі медіації, миротворчих технологій посередництва та діалогу, а також визнаних на міжнародному рівні технологій примирення та прощення.

Отримані результати дозволяють стверджувати, що:

Світоглядним підґрунтям для створення більшості існуючих нині комунікативних технологій врегулювання соціальних конфліктів виступають: реляційний погляд на природу людини, різноманітні аспекти християнського релігійного світогляду та пов'язана з ним система «універсальних людських цінностей», переосмислені у дусі «ню-ейдж» міфологічні системи традиційних культур, теорія конструктивізму, антропософія, гуманістична психологія.

За великим рахунком усі ненасильницькі підходи до вирішення конфліктів зводяться до діалогу (у широкому його розумінні) який може виникати або не виникати під час застосування різних технологій переговорів. Саме тому усіма авторами велика увага приділяється формі організації процедури перемовин та якості комунікації між сторонами конфлікту.

Критерієм істинності підходу для більшості авторів виступає, як правило, власний емпіричний досвід широкого застосування технології в рамках миротворчої, посередницької та медіаційної діяльності. В наслідок чого окремим питанням є проблема наукової обґрунтованості відповідних підходів у логіці вітчизняної наукової традиції.

Переважна більшість з проаналізованих технологій у кінцевому рахунку мають за мету не тільки і не стільки вирішення конкретної конфліктної ситуації, або досягнення примирення між ворогуючими сторонами, але, на глибинному рівні, володіють претензіями на перебудову «на краще» стосунків у суспільстві та самої людської природи.

Важливий момент, який не завжди відображається авторами цих комунікативних технологій полягає в тому, що наявність у учасників конфлікту відповідної системи цінностей є не тільки підґрунтям але і умовою ефективності застосування цих технологій. Як кажуть автори трансформативної моделі медіації Роберт Буш та Джозеф Фолджер (2007): «Вибір будь-якого підходу до медіації означає вибір певного набору цінностей. А втілення таких цінностей у практичній

діяльності означає певною мірою «нав'язування» їх сторонам за допомогою процесу до якого їх залучає медіатор».